

Canada ja Europan sota

Jokaiselle on tunnettua se auli-us, jolla Britannian siirtomaat, erikoisesti Canada, ovat auttaneet emämaata nykyisessä sodassa. Ei ole säästetty michiä eikä rahastojaa; ne kaikki on annettu vanhan Englannin tuhlattavaksi tässä mielettömässä taistelussa. Koko Canada on elänyt vain sotaa varten. Parlamentti on kokoontunut kahdestikin, ei laatimaan maata edistäviä lakeja, vaan säätämään uusia veroja, joilla paisutetaan sotakassaa.

Annetaanko kaikki tämä veri ja nämä rikkauudet ilmaiseksi, vaatimatta mitään vastineeksi? Eikö Canadian porvaristolla ole minikäänlaisia toiveita, joita se uhrauksien avulla koettaa täyttää? Varmasti sillä on. Kummallakin porvaripuolueella ovat omat unelmuksensa.

Tällä kertaa vallassa oleva konservativipuolue edustaa rahakapitalisteja ja suuria rautatie- ja teollisuusmagnaatteja. Se edustaa sellaisia pääomanomistajia, joiden eduille on suunnilleen samantekevää, mistä tämän maan asioita hoidetaan, säätääkö lakeja Canadian vai valtakunnan parlamentti. Tämä pääoma on kokonsa ja luonteensa puolesta sillä asteella, että se pitäisi parempana jos joissakin Canadian sisäisissä asioissa olisi valtakunnan parlamentilla ainoa määräävä sananvalta. Siksi konservativipuolue on aina ollut Englannin hallituksen imperialistisen siirtomaapolitiikan ihailija. Kaikki Englannissa esitetyt vaatimukset, että siirtomaille ei annettaisiin laajalle ulottuvia itsehallinto-oikeuksia, ovat löytäneet tälläisissä konservativeissa tukijan-

sa. Äskettäin suunniteltu reciprosity (kauppasopimus) Yhdysvaltain kanssa on siitä elävänä esimerkkinä. Konservatiivit vastustivat sopimusta sillä perusteella kun se lähentäisi näitä maita taloudellisesti toisiinsa ja loitontaisi Canadaa Englannista.

Maanpuolustusksymyksessä Canadian konservatiivit ovat myöskin ajaneet Englannin imperialistien ohjelmaa. Ei omaa laivastoa Canadalle, on ollut heidän vaalihuutonsa ainakin kaksissa viimeisissä Dominion vaaleissa. Sensijasta Canadian olisi voimakkaasti karutettava valtakunnan laivastoa. Kun liberaalit vallassa ollessaan hyväksyivät Canadian rannikko-puolustusta koskevan asetuksen, panivat oman laivaston kehittämisen alulle ostamalla Englannista kaksi vanhaa risteilijää (jotka tämän sodan aikana ovat olleet kansallisen ilon lähteenä) harjottelulaivoiksi, konservativipuolue valtaan päästyään jätti tämän lain huomioonottamatta ja sensijasta alahuone, jossa konservativeilla on enemmistö, ryhtyi toteuttamaan konservatiivien lahjoituspolitiikkaa, ensialuksi tarjoamalla 35 miljoonaa dollaria Englannin amiraaliteetin käytettäväksi. Tämän yrityksen on liberaalinen senaatti toistaiseksi tehnyt tyhjäksi.

Konservatiivien toivo on, että tämän sodan jälestä Englannin imperialistinen politiikka pääsee voimaansa ja sen avulla Canada sidotaan kiinteämmin emämaahan. Ensinnä luodaan valtakunnan neuvosto, jossa kaikilla itsehallinnollisilla siirtomaille olisi omat edustajansa. Tämän neuvoston tehtävänä olisi päättää sodasta ja rau-

hasta sekä yleensä kaikista koko brittiläistä valtakuntaa koskevista asioista. Täten siirtomailla olisi tulevaisuudessa oikeus, ei ainoastaan uhrata poikainsa verta emämaan sodissa ja kantaa sodan kuormaa, mutta myöskin päättää sotien julistamisista ja rauhan solmimisista. Canadakin, joka tähän saakka on ollut vain vähän huomiota osakseen saanut ja vähän merkityksellinen siirtomaa, täten tulisi saamaan sananvallan suuren maailman asioissa.

Tämä luonnollisestikaan ei ole mitään uutta. Englannin imperialistit ovat sitä jo vuosikymmeniä saarnanneet. Mutta konservatiivit, erikoisesti tänä kansallisen kiihtymisen hetkenä, vetoavat sillä canadalaisten kunniaan. Se on tällä kertaa jokaisen hallituspuoluelaisen huulilla. Kaikki vaikutusvaltaisimmat konservatiiviset sanomalehdet puhuvat siitä. Bock's Weekly, monessa suhteessa sangen arvokas viikkolehti, lausui äskettäin, että Canadian ja emämaan välit eivät voi pitkälle nykyiselleen jäädä. "Täytyy tapahtua joko toisiaan lähentyminen, tai Canadian itsehallinto-oikeuksien laajentaminen. Canada tulevaisuudessa ei voi osaa ottaa sellaisiin sotiin, joiden alkamisessa sillä ei ole mitään valtaa." Toisessa kohdassa sama lehti lausuu: "Jokainen Englannille uskollinen canadalainen luonnollisesti toivoo, että me lähestyisimme emämaata ja saisimme oikeuden osaaottaa niihin neuvotteluihin, joissa päätehtään sodasta sekä rauhasta. Suuremman itsenäisyyden saaminen merkitseisi vain emämaasta loitonemista."

Luonnollisesti Canadian konservatiivien tukema imperialistinen politiikka on yhtä turmiollista Canadian työväenluokalle kuin Englannin imperialismi on englantil-

laisille työläisille. Joskin Canada saisi olla osallisena sodasta ja rauhasta päätettäessä, se valta tämän suunnitelman perusteella tyystin riistettäisiin Canadian kansalta ja annettaisiin eduskunnan yläpuolella oleville yksilöille. Canadian kansalla edelleenkin olisi vain oikeus vuodattaa vertansa hallitsevien luokkien sodissa ja kantaa sodista johtuvat raskaat verokuormat. Englannin järjestynyt työväestö on selvillä imperialistisella politiikan turmiollisuudesta, — Canadian työväestö ei ole, syistä, jotka tuonepana tulemme huomaamaan. Jos tämä konservatiivien suunnitelma tulee toteutumaan, merkitsee se kansan eduskuntien vallan vähentymistä, ja niiden yläpuolella olevan vallan lujittumista, siis kansanvallan pienentymistä.

*

Canadian liberaaleilla ovat myöskin omat mielunsa. Liberaalinen puolue edustaa, tai ainakin on edustavinaan maanviljelijöitä, kauppiaita, pieniä teollisuuden harjottajia, professionalistista väestöä, yleensä keskiluokkaa. Tosi asia kylläkin on, että vallassa ollessaan se taipui suurkapitalistien vaatimuksiin yhdenlaisella auliudella kuin konservatiivitkin. Itseasiassa jokaisen kapitalistisen puolueen on palveltava suurporvaristoa. Mutta siitä huolimatta se on sekalaisen ja sekava-atteisen keskiluokan puolue, koettaen ajaa tähän luokkaan kuuluvien ihmisyhmien etuja. Sen ohjelmassa on vapaakauppa ja kielto laki. Työväestön ääniä se kalastelee laajalla, vaikka merkityksettömällä, reformiohjelmalla.

Liberaalien Canadian ja Englannin välejä koskevassa politiikassa me huomaamme Englannin varhaisenman imperialismiin aatevir-

tauksia, kuten m. m. se, että siirtomaille olisi annettava mahdollisimman avarat oikeudet hallita omat asiansa. Heidän ohjelmansa on: "Canada ensin". Heidän harmaahapsinen johtajansa, "hopeakielinen" Sir Wilfrid Laurier on sen monta kertaa pääministerinä ollessaan lausunut. Liberaalien ohjelma vallassaollessaan oli kehittää Canadalle oma laivasto Australian malliin. Vuoden 1909 valtakunnan konferenssissa siitä jo lopullisesti ja määrätysti päätettiin, mutta sen kehittämisen liberaalipuolueen vallasta suistuminen v. 1911 äkkiä katkaisi.

Muissakin asioissa liberaalit edustavat suurempaa itsenäisyyttä. British North American Act'in mukaan Canadalla ei ole oikeutta tehdä minkäänlaisia sopimuksia, ei kauppaa koskevia enempää kuin muunkaan luontoisia vieraiden valtojen kanssa. Edellämainitussa konferenssissa Canada sai oikeuden käydä tullisopimukseen Yhdysvaltain kanssa, mutta jolla sopimuksella liberaalinen hallitus kukistui syyskuulla v. 1911 pidetyissä yleisissä vaaleissa.

Tämän sodan uhrauksilla, joihin liberaalit ovat yhtä ilomielin myöntyneet kuin konservatiivikin, he tahtovat ostaa uusia vapauksia maalle. Heidän politiikkansa on, että Canada kehittää oman maa- sekä merivoimansa, puolustaa omat rajansa, ottamatta osaa Englannin sotiin ja niiden kulunneiden korvaamiseen.

Kumpikin puolue tekee voitavansa saadakseen asiansa populääriksi. Hallituspuolue väittää liberaalien politiikkaa separatistiseksi. On kaivettu esille Laurierin vanhat näitä asioita koskevat puheet ja koetettu osoittaa, että hänen puolueensa ei ole lojaalinen Englannille. Tulevissa yleisissä

vaaleissa nämä kysymykset taasen näyttelevät huomattavaa osaa.

*

Aina vuoteen 1910 asti oli ole-massa sangen voimakas vastustava aines kumpaakin, konservatiivien ja liberaalien politiikkaa vastaan. Sen johtavana sieluna oli tohtori Goldwin Smith-vainaja äänenkannattajana Toronton **Weekly Sun**. Tämä kaikkinaista militarismia vastustava liike näyttää olleen ylimmillään v. 1909, aikana, jolloin viimeinen yleinen valtakunnan sanomalehti- ja valtakunnan puolustuskonferenssi pidettiin Lontoossa. Maanviljelijäin järjestöt, erikoisesti mainittakoon Manitoban Grain Grower's Association, antoivat sille kannatusta. Mutta myöskin työväenjärjestöt tukivat sitä. Samana vuotena Canadian Trades and Labor Congress konventionikutsussaan, jonka olivat allekirjoittaneet Alphonso Ver-ville. James Simpson ja P. M. Draper, lausuu: "Meidän ehdottomasti täytyy muiden asioiden ohella lausua kantamme sen jingoistisen propakandan johdosta, joka tahtoo saada sotilasharjoitukset kouluihimme ja lisätä Canadian meri- ja maavoimaa. Canada on rauhan maa. Elämän taistelu rauhankin aikana on kyllin ankaru, että vielä ruvetaisiin tuhlaamaan varoja ei tuottaviin, mutta suuresti hävittäviin laitoksiin. Sota on helvettiä — työläisille. Työväestö ei voi olla äänetönnä tässä äärettömän tärkeässä käännekohtassa, mutta sen täytyy yhtyä kaikkien muiden rauhaa rakastavien kansalaisten kanssa esittämään jingoisteja syöksemästä Canadaa osalliseksi toisten maiden riitoihin."

Samana vuoden konventionissa tehdyssä päätöksessä sanottu jär-

jestö vastustaa sotaa ja vaatii, että ennen kuin minkäänlaista laivasto-ohjelmaa aiotaan käytäntöön ottaa, on Canadan kansan se ensinnä yleisäänestyksellä hyväksyttävä. Senkin jälestä ovat Canadan ammatillisesti järjestyneet työläiset monta kertaa lausuneet vastustavan kantansa kaikkiin sotiin nähden.

Mutta tällä hetkellä työväestö on hiljaa. Se ei ole lausunut mitään määrättyä sodan suhteen. Se on kuin "pithed frog" (sammakko, jolta leikkauksen avulla on poistettu aivot), joka syö, kun ruokaa pannaan suuhun, tekee välttävän eleen, kun sitä pistää ja uiپی, kun panee veteen, sanalla sanoen siltä puuttuu kaikki itsenäisyys ja omaperäisyys toiminnassa. Työväenluokka, järjestyneet ja jär-

jestymättömät — lukuunottamatta pientä osaa — ja ne joukot, jotka v. 1909 niin kiihkeästi vastustivat kaikkinaista militarismia ja Englannin imperialismia, ovat tällä kriittisellä hetkellä hiljaa, ajattelevat kuten heillä ajattelutetaan, tekevät kuten teetetään. On selvästi huomattavissa, että tämän sodan loputtua tulee jonkunlainen käännekohta tämänkin maan asioissa, mutta työväenluokalle, maan tuottavalle väestölle, kaikki se näyttää olevan samantekevää.

Mutta tulevaisuudessa, kun työväestö herää, sen vapaustaistelu on sitä vaikeampaa. Jokainen kansanvallan atoomi, jokainen vapaushiukkainen, josta nyt välinpitämättömästi luovutaan, on taikaisin vallattava.

A. N.

Sanomalehdet kertovat, että kuoleman sato armeijoissa on ollut niin suuri, että nuorinkin ikäluokka on kutsuttu aseisiin.